

Eufemian laulut, suom. Harry Lönnroth

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ Eufemian laulut, suom. Harry Lönnroth (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/eufemian-laulut/>)

Eufemian laulut, suom. Harry Lönnroth

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Eufemian laulut (*Eufemiavisorna*) on ihmeellinen kolmen eepisen ritarirunon kokonaisuus 1300 -luvun alusta. Tekstit on kirjoitettu knitteli-säkeenä muinaisruotsiksi. Nyt kokonaisuus on suomennettu ilmeisen tarkasti mutta proosamuotoon.

Ritarirunon lukijan täytyy hyväksyä kerronnan kömpelyys ja kaavamaisuus, mutta se palkitaan ja tarkka lukija löytää paljon ihmeteltävää. Kiitos Harry Lönnrothin, joka tuntuu vaalineen onnistuneesti keskiajan outoutta tekemättä turhia nykyaikaistuksia. amalla kääntäjä on pitänyt huolen ilmaisujen tarkkuudesta.

Seikkailu tarkoitti – päinvastoin kuin nykyään – järjestyksen löytämistä. Ritari, joka selviää hengissä seikkailusta toiseen, on taistellut oikean järjestyksen puolesta. Ensimmäisessä tarinassa tosin ritari Ivan kadottaa välillä järjestyksen – ja on hullu hetken aikaa.

Ihmeellisistä tarinoista on kolmas. Oikeastaan *Flores ja Blanzeflor* (1318) on satu tai kaunis uni keskellä hirveää maailmaa. Tarinan tausta on kulttuurin tuhoutuminen keskiajan alussa. Poltetun sekä väkivaltaisen Euroopan ytimessä on sivistystä enää vain muslimialueilla, joiden linnoissa vaalittiin jopa kristinuskon rippeitä.

Tuhon keskeltä nousee kaksi lasta Flores (kukka) ja Blanzeflor (valkeakukka), he syntyvät ”kesää varten”. Flores on muslimiprinssi ja Blanzeflor on jalosukuinen kristitty, jonka äiti oli sivistyksensä vuoksi tuotu muslimikuningaan linnaan. Kulttuurien hedelmällisestä kohtaamisesta kertoo se, että molemmat lapset saavat kristillisen kasvatuksen sekä muslimien hellän huolenpidon.

Tarinat poikkeuksellisen läheisistä lapsista olivat yleisiä keskiaikana. Ehkä turvaton maailma synnyttää tarinoita, joissa lapset ovat turvana toisilleen. Tarinoihin kuuluu aina myös nuorena tapahtunut ero, vaarallinen etsintäjakso sekä jälleennäkeminen.

Kun muslimikuningas huomaa, että Floresin sydän kuuluu Blanzeflorille, hän aavistaa omaisuutensa joutuneen vaaraan. Flores ei ehkä tulisi lisäämään perheen omaisuutta hyvillä naimakaupoilla. Tässä sadussa kuvataankin erityisen laajasti kultaa, jalokiviä ja valtavia omaisuuksia, eivätkä ne ole vain kullisseja kuten tavallisissa saduissa. Ne kertovat tuosta ajasta jotain, mikä saa lukijan hämmentymään.

Ensinnäkin näyttää siltä, kuin tarinassa ei osattaisi kuvata ihmisarvoa muuten, kuin kuorruttamalla ihminen kullalla. Molemmat, sekä Flores että Blanzeflor ovat rahallisesti äärettömän arvokkaita. Kuninkaan myytyä Blanzeflorin eräälle kauppiaille tämä myy neitsyen eteenpäin hyvällä voitolla:

”Kauppias luki kolmekymmentä kultamarkkaa. Hän valitsi kaksikymmentä brokardikangasta ja kaksikymmentä hopeamarkkaa samalla kertaa. Lisäksi tuli vielä kaksikymmentä soopelinnahkaista päällysviittaa sekä kaksikymmentä suurta samettista päällysvaatetta ja hyvin pitkää blialdista valmistettua päällysviittaa.” (262)

Luku kaksikymmentä toistuu sitten Babylonian kuninkaan tornin kuvauksessa, kun neito siirretään sinne osaksi kahdenkymmenen neitsyen kokoelmaa. On kuvaavaa, että Babylonian kuningas sijoittaa Blanzeflorin paitsi kauniiden neitsyiden keskelle, myös koko valtaisan omaisuutensa ympäröimäksi. Voimme vain ihmetellä tällaista kauniiden ihmisten asettamista osaksi omaisuutta, joka sekin loistaa ja säteilee.

Ja kun Flores, monien vaikeuksien jälkeen, lähestyy ”upporikkaana” Babylonian kuninkaan linnaa: laivat uivat raskaissa kultalasteissaan. Ehkä näin ilmaistaan, kuinka mittaamattoman arvokas on sankari, joka tulee pelastamaan sydämensä valittua, neitsyttä, joka on noteerattu äärettömän arvokkaaksi. Flores kulutti koko kultalastinsa lahjoakseen tiensä perille. Blanzeflore puolestaan tulee arvottomaksi, koska luopuu neitsyydestään.

Kerronnan toinen johtolanka on heidän kauneutensa.

Florens ja Blanzeflore ovat maailman kauneimmat ihmiset – ja kaikki tietävät sen. Aivan kuin koko keskiaikainen maailma – brutaali ja romahtanut – päätyisi yksimielisesti seuramaan tätä kauneimman neitsyen tavoittelua. Floresin ei tarvitse kuin kysellä, missä on nähty se surullinen mutta kaikkein kaunein neito. Ja kaikki, joilta kysytään, tietävät kenestä on puhe, ja he ohjaavat sankaria eteenpäin. Oikea järjestys siis toteutuu vain, kun tämä kaunein nuorukainen pääsee tuon kauneimman neitseen luo.

Kauneus ja loisto, kulta ja purppurainen sametti, keskiaikaisten linnojen luksus lienee myös taustana sille, miten silloinen kristinusko kiinnitti henkisen valuuttansa kultaan. Ei liene sattuma, että nuorten yhteinen vetoamus

Jumalalle toi sadulle sekä onnellisen että tuottoisan lopun. On helppo kuvitella, miten tämä satu on vahvistanut uskoa rakkauteen, jälleennäkemisen toivoa, ihmisen kauneuden arvon ylistystä – mutta jostain syystä se kaikki on haluttu mitata kullassa.

Samalla kun satu kaikkein kauneimpien ihmisten jälleennäkemisestä muuttuu puhtaaksi kullaksi se myös siunataan. Filosofi Giorgio Agamben on käsitellyt pyhän hengen ja kristillisen gloorian yhteyttä kultaan ja talouteen. Tämä kullan ja loiston uskonto, on vähävaraisen unelma. Rikkaus ja loisto eivät olisi mitään elleivät köyhät kadehtisi sitä ja kertoisi siitä satuja.

Eufemian laulujen ensimmäinen ritariruno puolestaan kertoo Ivanista, jota seikkailut ja verihurma tuntuvat kiihottaneen liikaa. Hän unohtaa puolisonsa, linnanrouvan, jonka kunniaksi ritarin tulisi toimia. Seikkailuja etsivä Ivan oli mennyt niin pitkälle, että kadottaa järjestyksen jota hänen tulisi puolustaa – hän tulee hulluksi. Mielenvikaisuus ilmenee siten, että hän tappaa eläimiä minkä ehtii ja liikkuu alasti metsissä. Se että hän ei muista enää pukeutua on selvä merkki järjestyksen kadottamisesta.

Ainoa mikä auttaa Ivania on hänen Rouvansa lähettämä voide. Mutta se vain lisää hänen kunniavelkaansa puolisolleen. Ja koska ritari oli keskiaikana masokistisesti naiselleen alistainen, Ivanin tuli suorittaa valtavasti urotekoja ennen kuin kehtasi palata kotilinnaan. Hänen on taisteltava kaksinverroin enemmän, onneksi Ivan on oppinut jotain: hän pelastaa haavoittuneen leijonan. Näin siis eläimiä teurastanut hullu ritari saa parannuttuaan leijonasta itselleen auttajan. Vasta sitten kun hänestä on tullut Leijonan ritari, hän on tarpeeksi arvostettu palatakseen nöyränä Rouvansa luo.

Herttua Frederik Nonmandialainen on toinen ritariruno. Siinä on runsaasti taikaa: ritari kulkee kääpiöiden mailla, hän kohtaa myös jättiläisen ja hän saa näkymättömäksi tekevän sormuksen. Tässä ritarinunossa on myös laaja turnajaisten kuvaus, jossa sankari taistelee voittoaasti ihmesormuksensa avulla.

Ritarien kaksintaisteluiden kuvauksissa on hyvin keskiaikaista myös se, että oikeus seuraa miekkaa. Taistelu tosiaankin ratkaisi sen, kuka on moraalisesti oikeassa.

Eufemian laulut, suomentanut. Harry Lönnroth, Warelia 2023.

Risto Niemi-Pynttäri on kirjoittamisen ja kirjallisuuden dosentti Jyväskylän yliopistosta

« Previous:

Jonas Eika (suom. Kari Koski): Auringon jälkeen (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/jonas-eika/>)

Next:»

Ilya Kaminsky (suom. Cristina Sandu): Me tanssimme Odessassa (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/ilya-kaminsky-me-tanssimme-odessassa/>)

admin

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)

Bram Stoker: Draculan vieras ja muita kauhukertomuksia (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/bram-stoker-draculan-vieras-ja-muita-kauhukertomuksia/>)